

Van Miert veegt enkel voor eigen deur

Niet Maribel verstoort de concurrentie

Luc Vanneste

Nationaal secretaris ABVV-textiel

Begin vorig jaar liet Karel Van Miert de Belgische regering weten dat het eindelijk moest gedaan zijn met Maribel bis en ter. Die steun zou in Europees verband concurrentieverstorend zijn. Hij had daarover al enkele jaren opmerkingen gemaakt. Als België nu niet op het veto reageerde, zou hij een procedure starten om België te veroordelen en tot terugbetaling te dwingen. De regering beloofde op te treden, maar deed gewoon niets. De Europese commissaris hakte dan eind '96 de knoop door. De Belgen krijgen nog twee maand om orde op zaken te stellen. Het voordeel dat in het verleden verkregen werd, moet zelfs terugbetaald worden.

Het is de moeite waard even langer bij dit dossier stil te staan. Er is ten eerste het aspect concurrentie. Van Miert wordt verweten dat hij een slechte socialist is, omdat hij al te consequent de vrijhandel verdedigt. Er is ten tweede de houding van de vakbonden. Vooral de textielvakbonden verdedigen de Maribel. Die van het ABVV laden zo de verdenking op zich ook slechte socialisten te zijn. Ze verdedigen immers steun aan de patroons waar geen garantie op tewerkstelling tegenover staat. Er is ten slotte de interferentie met de sectorale onderhandelingen. Het patronaat vindt namelijk dat als de Maribel verdwijnt, de factuur door de werknemers betaald moet worden.

Wat is Maribel?

Maar misschien eerst eens oprispen waarvoor Maribel staat. Het is niet de naam van een of andere exotische schone. Het is oorspronkelijk de naam van een mathematisch model dat door Robert Madaque van het Planbureau is uitgewerkt. De regering-Eyskens voerde het in 1981 uit. Het kwam neer op een forfaitaire bijdrage-

verlaging voor alle arbeiders. In totaal ging het om 30 miljard. Die factuur werd doorgeschoven naar de consument, die een BTW-verhoging te slikken kreeg. In 1992 halveerde Dehaene het totale bedrag van de steun. In 1993 en in 1994 voerde hij dan weer een verhoging in. We zijn dan bij Maribel bis en ter. En die staan precies onder vuur omdat de verhoogde bijdrageverlaging niet geldt voor alle arbeiders. In het geval van Maribel bis is zij beperkt tot de exporterende industriële sectoren. Van de Maribel ter genieten ook de internationale transportsector en de tuinbouw. Dit keer werd de factuur betaald door een taks op het particuliere energieverbruik. Maribel bis en ter zouden sinds hun invoering voor ca. 50 miljard staan.

Wat vindt de commissaris?

Van Miert heeft geen bezwaar tegen maatregelen die de tewerkstelling bevorderen. Een regering mag bijvoorbeeld best steun verlenen aan laaggeschoolde arbeidsplaatsen. Maar maatregelen die enkel bepaalde bedrijven ten goede komen, verzanden in een uitzichtloze spiraal. Als één lidstaat zijn uitvoer bevoordeelt, zullen de andere landen dat voorbeeld vlug volgen. Op het eind van de rit zal iedereen veel geld hebben uitgegeven, maar zal iedereen ook weer even ver staan.

Wie kan iets tegen die redenering inbrengen? Eigenlijk is het helemaal geen pleidooi voor een consequente vrijhandel. Het is integendeel een pleidooi om een grens te stellen aan de concurrentie. Het probleem is echter dat dit principe alleen opgaat als alle voorwaarden min of meer gelijk zijn. In Europa zijn er echter enorme verschillen in arbeidskosten. Hoe kan bijvoorbeeld een op de uitvoer afgestelde sector als de textiel concurreren met landen waar de loonkosten 20

tot 50 procent lager liggen? Natuurlijk gelden die loonverschillen voor alle lonen, niet enkel voor de lonen van de arbeiders die produceren voor de uitvoer. Maar precies die uitvoer heeft daar dan het meest onder te lijden. De loonverschillen hebben dus een selectieve uitwerking, die wel degelijk discriminerend werkt. Niet de bouw, maar de textiel lijdt eronder. Wat zou er dan tegen een tegengewicht zijn? Eigenlijk is dat toch alleen positieve discriminatie, een extra steun voor wie het het meest nodig heeft.

Van Miert bedoelt het misschien niet slecht. Men hoeft hem voor mij helemaal geen slechte socialist te noemen. Het risico van een spiraal is zeker reëel. Het Franse textielplan bijvoorbeeld beoogt niets anders dan de Belgische Maribel. Het probleem is echter dat Van Miert geen impact heeft op het geheel van het economisch gebeuren. Zo heeft hij niets te zeggen over de sociale harmonisatie. Dat is een zaak van de Europese Raad. Een afbouw van de sociale verworvenheden om de loonkosten te verlagen, heeft echter wel degelijk effect op de concurrentie. Van Miert veegt met andere woorden alleen voor zijn eigen deur. Dat is dan wel heel proper, maar zolang voor de andere deuren niet geveegd wordt, kan de straat niet netjes zijn. En tot zolang zou de commissaris correcties op een oneerlijke concurrentie niet zomaar mogen verwerpen. In de feiten moedigt hij zo immers precies aan wat hij probeert te bestrijden. Het mag dan helemaal niet verwonderen dat de arbeiders hun vertrouwen in Europa verliezen.

Hoe arbeidsplaatsen behouden?

Vraag blijft of Maribel zijn doel bereikt. Men mag daar niet lichtzinnig overheen gaan, omdat de factuur betaald wordt door de consumenten. Het is helemaal niet duidelijk hoeveel arbeidsplaatsen Maribel gecreëerd heeft. In elk geval lijkt de kostprijs per arbeidsplaats hoger dan via andere steunmaatregelen, zoals steun aan de lage lonen. In SP-kringen, maar vaak ook in syndicale kringen, is dat een voldoende reden om voor de middelen die nu naar Maribel gaan, een andere besteding te zoeken. Gedacht wordt aan arbeidsduurverkorting of arbeidsherverdeling. Deze redenering verliest één essentieel punt uit het oog,

met name de arbeidsplaatsen die door de steun niet verdwijnen. Ik moet toegeven dat het evenmin uit te maken valt om hoeveel van die plaatsen het gaat. En hoewel dat een zeer zwak punt is in de argumentering van de voorstanders, lijkt het toch moeilijk te loochenen dat Maribel het verdwijnen van een aantal laaggeschoolde jobs helpt tegengaan. Van Miert vindt steun aan nieuwe jobs prima. Maar het behoud van een arbeidsplaats ondersteunen mag niet. Het is op het eerste zicht een vreemde redenering, maar eigenlijk sluit het gewoon aan bij de idee dat die oude industrieën toch maar ten dode zijn opgeschreven. Het zou geen enkele zin hebben hun verdere afbraak te willen tegenhouden. Dat de vakbondscentrales die die oude industrieën vertegenwoordigen daar anders tegenaan kijken, kan niemand verwonderen. Het is hier niet de plaats om het principiële debat over de toekomst van de arbeid te voeren, maar het gaat in elk geval wel degelijk om dat debat. Diegenen die het verlies willen tegenhouden met onder meer de Maribel, doen onmiskenbaar een gok. Cijfermatig zijn er zeker onvoldoende garanties. Alleen zijn die garanties er evenmin bij wie de optie van de nieuwe tewerkstelling neemt.

Wie betaalt de rekening?

Rest de interferentie met de sectorale onderhandelingen. Het patronaat heeft zeer vlug laten weten dat onderhandelingen weinig zin hebben, als niet eerst duidelijkheid komt over Maribel. En die stelling valt enigszins te begrijpen. Er is reeds maanden gepalaberd over de loonnorm. De discussie ging op bepaalde ogenblikken over tienden van procenten. En nu komt daar plots de dreiging van verschillende procenten. Voor de textiel zou het bijvoorbeeld gaan om drie, voor de confectie om vijf procent. Of dat helemaal juist is valt moeilijk uit te maken. Maar het gaat niet om een peulschil, zoveel is duidelijk. Nu is het nog helemaal niet zeker of er vooralsnog geen oplossing gevonden wordt. Maar los daarvan stelt zich de vraag of het zo evident is dat de patroons de rekening vrijwel automatisch proberen door te schuiven. Vermits in het verleden de consumenten al betaald hebben, zou het niet welvoeglijk zijn om ze eenzelfde rekening tweemaal voor te leggen!